

Identification of the behavioral pattern of Iranian households in asset management and the determinants of their financial plans

Mohammad Khaki*

Ezzatullah Abbasian**

Mohsen Ebrahimi***

Abstract

Household assets can boost future consumption and protect households from the risks of uncertainty, so asset-based policies become more important. Also, policies in this field can cause the continuous accumulation of the value of household assets. This article provides empirical evidence on the financial behavior of Iranian households. The purpose of this research is to examine the relationship between property ownership and social and economic characteristics of households, to find characteristics that can better explain behavioral differences.

To achieve this goal, logistic regression was performed on the variables of gender, education level, marital status, age, employment status, number of children in the household, living area, type of life insurance, housing unit ownership status, obtaining bank facilities, and income and wealth status of households that They have been measured by a questionnaire and fitted. The results show that gender, education level, age, number of children in the household, living area, housing unit ownership status, obtaining bank facilities, and family income and wealth status are among the variables that affect the financial choice of households. The findings of this study can help financial planners and consultants to better understand the behavior of households in choosing different financial assets to effectively satisfy the needs of their clients.

Keywords: Financial assets, Iranian households, Investment, Logistic regression, financial behavior

Classification JEL: G50, G51, G40.

* Ph.D. student of Financial Engineering, Aras Campus, University of Tehran, Tehran, Iran,
m.khaki1352@yahoo.com.

** Associate Professor of Economics, Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran
(Corresponding Author), e.abbasian@ut.ac.ir.

*** Associate Professor, Department of Economics, Kharazmi University, ebrahimimo@yahoo.com.

شناسایی الگوی رفتاری خانوارهای ایرانی

در مدیریت دارایی‌ها و عوامل مؤثر بر برنامه‌های مالی آنها

محمد خاکی*

عزت‌اله عباسیان**

محسن ابراهیمی***

چکیده

هدف، ضرورت و اهمیت مسئله تحقیق: دارایی‌های خانوار مصرف آتی را تقویت و آنان را از خطرات عدم قطعیت محافظت می‌کند؛ بنابراین سیاست‌های مبتنی بر دارایی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. همچنین، سیاست‌های این حوزه باعث انباشت مستمر ارزش دارایی‌های خانوار می‌شود. این مقاله شواهد تجربی در مورد رفتار مالی خانوارهای ایرانی را ارائه می‌دهد و هدف آن بررسی رابطه بین مالکیت دارایی‌ها و ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی خانوارها، به‌منظور یافتن ویژگی‌هایی می‌باشد که می‌توانند تفاوت‌های رفتاری را بهتر توضیح دهند.

روش تحقیق: برای رسیدن به هدف تحقیق و پاسخ به این سؤال که چه عواملی بر روی برنامه مالی و الگوی رفتاری خانوارهای ایرانی مؤثر می‌باشد یک مدل رگرسیون لجستیک بر روی متغیرهای جنسیت، سطح تحصیلات، وضعیت تأهل، سن، وضعیت اشتغال، تعداد فرزندان خانوار، منطقه زندگی، نوع بیمه زندگی، وضعیت مالکیت واحد مسکونی، گرفتن تسهیلات بانکی و وضعیت درآمد و ثروت خانوارها که به‌وسیله پرسشنامه موردسنجش قرار گرفته‌اند، برآزش شده است. نتایج نشان می‌دهد جنسیت، سطح تحصیلات، سن، تعداد فرزندان خانوار، منطقه زندگی، وضعیت مالکیت واحد مسکونی، گرفتن تسهیلات بانکی و وضعیت درآمد و ثروت خانواده از جمله متغیرهایی هستند که بر انتخاب مالی خانوارها تأثیر می‌گذارند. واژگان کلیدی: مدیریت دارایی‌های مالی، الگوی رفتاری خانوارهای ایرانی، عوامل مؤثر بر برنامه‌های مالی خانوارها.

طبقه‌بندی JEL: G40, G51, G50.

m.khaki1352@yahoo.com

e.abbasian@ut.ac.ir

ebrahimimo@yahoo.com

* دانشجوی دکتری مهندسی مالی پردیس ارس، دانشگاه تهران، تهران، ایران

** دانشیار اقتصاد دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

*** دانشیار گروه اقتصاد دانشگاه خوارزمی

مقدمه

پژوهشگران حوزه اقتصاد در بعد نظری و تجربی به ضرورت و اهمیت پرداختن به مسئله شناسایی الگوهای رفتاری خانوارها و عوامل شکل دهنده برنامه مالی آنها اشاره کرده‌اند. براساس این، یکی از اهداف تخصیص دارایی‌ها به حداقل رساندن ریسک‌ها و افزایش فرصت‌های سرمایه‌گذاری است. در واقع، تخصیص مؤثر دارایی می‌تواند بر رشد کل دارایی‌های خانوار و عملکرد نظام مالی کشور و نیز ثبات اقتصادی و اجتماعی تأثیر بگذارد. تصمیم هر خانوار مستقل در مورد تخصیص دارایی ممکن است بر بازار کار، بازار املاک و مستغلات، بازار مالی و هزینه‌های تأمین مالی اجتماعی تأثیر بگذارد.

برای مثال، براساس داده‌ها و مطالعات، نشان داده شده است که چین کشوری کم‌مصرف با پس‌انداز بالا است. در مقایسه با کشورهای توسعه‌یافته مانند آمریکا، نسبت سهامی که بیشتر خانوارها در چین نگهداری می‌کنند، بسیار کم است و بیشتر دارایی‌های مالی نگهداری شده را سپرده‌های بانکی تشکیل می‌دهند. طبق آمارهای حرفه‌ای، حدود هشتاد درصد از دارایی‌های خانوارهای چینی دارایی‌های کم‌خطر مانند پول نقد، سپرده‌های بانکی و اوراق قرضه دولتی هستند؛ در حالی که تنها بیست درصد دارایی‌ها پرریسک هستند.

در مجموع، چین در مقایسه با کشورهای توسعه‌یافته، تفاوت‌های ساختاری را از نظر تصمیمات تخصیص دارایی خانوار نشان می‌دهد. پژوهش‌های متعددی مشکل تصمیمات تخصیص دارایی خانوار را به‌طور گسترده مطالعه کرده‌اند. مبانی نظری و روش‌شناختی مبتنی بر آمارهای ملی، داده‌های مؤسسات حرفه‌ای و مدل‌های پیچیده برای تحلیل الگوی رفتاری خانوارها در تخصیص دارایی‌ها به میزان زیادی توسعه یافته‌اند. با وجود این، به‌طور عمده، مطالعات مرتبط در زمینه کشورهای توسعه‌یافته انجام می‌شود. رفتار مالی را می‌توان به‌عنوان هر رفتاری مرتبط با مدیریت پول تعریف کرد (شیائو، ۲۰۰۸، ص ۷۴). این امر نقش مهمی در دستیابی به رفاه مالی هر فردی دارد.

سؤال مقاله این است که خانوارهای ایرانی برای تخصیص دارایی‌های خود از چه الگویی پیروی می‌کنند و عوامل مؤثر بر این الگو کدام‌اند؟ در این راستا برای بررسی تأثیر ویژگی‌های اجتماعی، جمعیتی و اقتصادی بر مالکیت دارایی‌های مالی توسط افراد، پیشینه آماری به رگرسیون لجستیک اشاره دارد که در این تحقیق نیز از این روش استفاده می‌شود. با پیشرفت‌های حاصل شده در مورد نظریه‌های سرمایه‌گذاری، روش‌های متعددی در این باره معرفی شده و ابتدایی‌ترین روش‌های مورد استفاده جهت تصمیم‌های سرمایه‌گذاری، نرخ بازدهی سرمایه‌گذاری بوده است. این مطالعه با هدف تعیین عوامل شکل دهنده الگوی رفتاری خانوارهای ایرانی در مدیریت دارایی‌ها

و تعیین‌کننده‌های برنامه‌های مالی آنها انجام شده است. بنابراین، مسئله اصلی تحقیق این است که عوامل اقتصادی و اجتماعی مؤثر بر نگهداری انواع دارایی‌ها توسط خانوارها کدام‌اند؟

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

در ادبیات موجود به‌طورگسترده پژوهش‌های متعددی به‌صورت گزینشی به بررسی تأثیر ویژگی‌های اقتصادی اجتماعی سرمایه‌گذاران مانند سن، جنسیت و سطح تحصیلات بر تخصیص دارایی می‌پردازند که در ادامه به موارد مهم آنها اشاره می‌شود:

ویدار پهلوی و ایرما اوکتاویانی (۲۰۱۸) به مطالعه عوامل تعیین‌کننده رفتار سرمایه‌گذاران فردی در تصمیمات سرمایه‌گذاری سهام پرداختند. کیفیت رفتار فردی سرمایه‌گذار در تصمیم‌گیری در مورد سرمایه‌گذاری سهام بسیار اهمیت دارد تا به‌عنوان یک مرجع حرکت بازار سرمایه گنجانده شود. این پژوهش با استفاده از روش تحلیل توصیفی و تحلیل استنباطی، با استفاده از مدل معادلات ساختاری (SEM)، با کمک نرم‌افزار PLS انجام شده است. جمعیت مورد استفاده در این مطالعه، سرمایه‌گذاران فردی (دانشجو در منطقه یوگیاکارتا) هستند که به‌طورفعال در بورس سهام اندونزی معامله می‌کنند. نمونه مورد استفاده در این تحقیق پژوهشگرانی هستند که هنوز در چندین دانشگاه در یوگیاکارتا عضو گروه مطالعه بازار سرمایه هستند. براساس نتایج، نگرش، هنجار ذهنی، درک کنترل رفتار، اعتماد به نفس بیش از حد، خوش بینی بیش از حد، رفتار گروهی تأثیر مثبتی بر قصد سرمایه‌گذاران برای سرمایه‌گذاری دارد و هیچ تأثیری بین روان‌شناسی ریسک به نگرش سرمایه‌گذار در سرمایه‌گذاری وجود ندارد.

همچنین، او و شی (۲۰۱۴) معتقدند که وضعیت سلامت تأثیر معناداری بر احتمال سرمایه‌گذاری ساکنان ندارد و از بیمه اجتماعی درمانی برخوردار می‌شوند یا ساکنانی که بیمه درمانی تجاری خریداری کرده‌اند، احتمال سرمایه‌گذاری بالاتری دارند. لیو (۲۰۱۵) معتقد است تأثیر سلامت بر نسبت دارایی‌های مالی پرخطر بسیار مهم است.

انگر و لاما (۲۰۰۹) براساس تجزیه و تحلیل داده‌های ساکنان آمریکا پیشنهاد می‌کنند وقتی سرمایه‌گذاران با ریسک درآمدی مواجه می‌شوند، نسبت کمتری از دارایی‌های ریسک را برای کاهش مواجهه با ریسک نگه می‌دارند. ادواردز (۲۰۰۸) معتقد است، ساکنان با سلامت ضعیف و خطرات سلامتی بالا دارایی‌های امن‌تری را انتخاب می‌کنند. برخی از پژوهشگران در چین نیز این موضوع را بررسی کرده‌اند.

بایستا (۲۰۰۸) می‌نویسد ریسک پس‌زمینه به ریسکی اشاره دارد که نمی‌تواند از طریق تخصیص پرتفوی دارایی در تخصیص دارایی‌های مالی، مانند ریسک درآمد و سلامت، در بازار مالی پراکنده شود؛ ریسک‌های ناشی از عواملی مانند شرایط، هزینه‌های ضروری زندگی و غیره. برای تحقیقات بهداشتی، کمپبل (۲۰۰۶) می‌نویسد سلامت ضعیف از طریق کاهش امید به زندگی و کاهش درآمد آتی، بر ریسک درآمد نیروی کار تأثیر می‌گذارد که به کاهش دارایی‌های پرخطر منجر می‌شود.

کالوت و کمپبل (۲۰۰۶) و لیبی (۲۰۰۸) تأثیر جنسیت را بر رفتار سرمایه‌گذاری در بازار سهام مطالعه کرده‌اند و دریافته‌اند که مردان معمولاً چیزهای پرخطر و ریسک‌پذیر را نسبت به زنان ترجیح می‌دهند و تمایل به کشف ناشناخته‌ها دارند؛ درحالی‌که زنان بیشتر فاقد امنیت هستند و از خطرات متنفر می‌باشند. بنابراین، احتمال حضور سرمایه‌گذاران زن در بازار سهام کمتر از سرمایه‌گذاران مرد است و نسبت نگهداری دارایی‌های سهام توسط آنان نیز کمتر است.

ویت و گالاگر (۲۰۰۲) پژوهش‌های خود را در مورد جنسیت منتشر می‌کنند. آنها معتقدند که اگر زن و مرد هر دو در یک خانواده متأهل درآمد ثابتی داشته باشند، سطح درآمد کلی خانواده بالاتر می‌رود و ثروت انباشته خانواده بیشتر می‌شود. بنابراین، ازدواج می‌تواند به میزان قابل توجهی نسبت دارایی‌ها و سهام ریسک سرمایه‌گذاری را افزایش دهد.

گیسو (۲۰۰۰) در مورد اثر سن تحقیق می‌کند. او ساختار توزیع دارایی‌های مالی برخی خانواده‌ها را در اقتصادهای توسعه‌یافته غرب بررسی می‌کند و متوجه می‌شود که یک رابطه غیرخطی بین سن و اشتیاق سرمایه‌گذاری سرمایه‌گذاران وجود دارد. با افزایش سن، افزایش و سپس کاهش می‌یابد. نسبت سرمایه‌گذاری در دارایی‌های مالی پرخطر با یک کلمه U معکوس قابل توجه مشخص می‌شود و اثر چرخه عمر بسیار واضح است. مطالعه هیتون (۱۹۹۷) و چن (۲۰۰۶) نیز این دیدگاه را تأیید می‌کند. برتوت (۱۹۹۵) می‌نویسد اگرچه اندازه سن تأثیر زیادی بر احتمال ریسک سرمایه‌گذاری خانواده در بازار مالی دارایی‌های ایالات متحده دارد، تأثیر آن بر نسبت دارایی‌های مالی پرخطر در کل دارایی‌ها آشکار نیست.

مطالعه منکیو و همکاران (۱۹۹۱) نشان می‌دهد که اندازه احتمالی سرپرستان خانوار مشارکت‌کننده در سرمایه‌گذاری در بازار سهام، همبستگی مثبت معناداری با سطح تحصیلات دارد؛ زیرا ظرفیت پردازش اطلاعات بازار و هزینه اطلاعات ثابت، شرایط مشارکت در بازار سهام هستند. اگر سرمایه‌گذاران تحصیلات بالایی داشته باشند، می‌توان با شکستن سد اطلاعاتی، هزینه مشارکت در بازار سهام سرمایه‌گذاران را کاهش داد. باربر (۲۰۰۱)، یو (۲۰۰۶) و زوو و کایزی (۲۰۰۹)

همبستگی مثبت بین سطح تحصیلات و امکان سرمایه‌گذاری در بورس و نسبت سرمایه‌گذاری نیز در سطوح مختلف را بیان کرده‌اند.

براساس پیشینه و نتایج تحقیقات این حوزه، ویژگی‌های فردی، فرهنگی و اجتماعی بر روی الگوی رفتاری خانوارها در کشورهای مختلف مؤثر می‌باشند. از آنجاکه شرایط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خانوارهای ایرانی به واسطه حاکم بودن فضای فرهنگی ایرانی-اسلامی و در شرایط تحریم اقتصادی قرار گرفتن خانوارها در ایران با دیگر کشورها مقایسه‌پذیر نمی‌باشد، از این رو مطالعه حاضر از اهمیت و ضرورت خاصی برخوردار می‌باشد و نوآوری کاربردی بالایی دارد.

برای تجزیه و تحلیل این موضوع رویکردهای نظری متفاوتی وجود دارد که در ادبیات موضوع نظریه‌های مورد اشاره در شاخه مالی رفتاری بر دیگر رویکردها غلبه کرده است که به اختصار به آن پرداخته می‌شود. رفتارهای مالی را می‌توان براساس دوره، در دو نوع رفتار دسته‌بندی کرد؛ یعنی رفتار مالی کوتاه‌مدت و بلندمدت. رفتار مالی مصرف‌کننده یک حوزه بین اقتصاد خرد، مالی رفتاری و بازاریابی است. این دسته از مطالعات بر بینش و نظریه‌های اخلاقی، روان‌شناسی شناختی، اقتصادی و اجتماعی (تعصبات، ابتکارات، تأثیرات اجتماعی) مبتنی هستند. مالی رفتاری یک رویکرد توصیفی دارد مبنی بر اینکه مردم چگونه تصمیمات مالی می‌گیرند.

گرچه رفتارها همیشه منطقی نیستند، اما اغلب در یک مسیر و نظام غیرمنطقی منظم می‌باشند. یک جامعه در جهت سرمایه‌گذاری به سرمایه‌گذاران منطقی متکی است؛ زیرا آنها متولی ثروت جامعه هستند. با وجود این، عقلانیت و پیش‌بینی‌پذیری در تصمیم‌گیری ایده‌ای دست‌نیافتنی است؛ زیرا تصمیم‌گیرندگان ممکن است گاه غیرمنطقی عمل کنند (کاهنیمان، ۲۰۱۱، ص ۱۸۶). اقتصاد و مالی رفتاری، برآیندی از دستاوردهای روان‌شناسی شناختی در حوزه شناخت انسان و دستاوردهای اقتصاد متعارف در حوزه شناخت پدیده‌های اقتصادی است. این حوزه بین رشته‌ای، پیش‌فرض‌های غیرواقعی اقتصاد نئوکلاسیک در مورد انسان اقتصادی را با پیش‌فرض‌های مبتنی بر دستاوردهای اخیر روان‌شناسی شناختی تعدیل کرده است. این دستاوردها به‌ویژه در خصوص خطاهای انسانی در مواجهه با پدیده‌ها جلوه یافته است.

نکته مهم آن است که با وجود تورش‌ها و خطاهای حسی یا ادراکی انسان، وی قادر به انتخاب و تصمیم‌گیری کاملاً عقلایی و با شرایط آرمانی نبوده است. در نتیجه بهتر است پیش‌فرض‌های نامحدود بودن منبع عقلانیت، اراده و خودخواهی در اقتصاد مورد تجدیدنظر قرار گیرند. با این تغییر به بسیاری از نظریه‌ها و رویکردهای اقتصاد نئوکلاسیک انتقاد خواهد شد و باید در آنها تجدید نظر صورت گیرد تا نتایج الگوها مقرون به واقعیت شود (سعیدی و فرهانیان، ۱۳۹۰، ص ۱۸۳).

براساس این، در دهه‌های اخیر تمرکز بسیاری از مباحث مالی از تحلیل‌های آماری و اقتصادسنجی بر روی قیمت‌ها و سودها به سمت روان‌شناسی انسانی تغییر کرده و با نگاهی بازتر و با استفاده از مفروضات واقعی‌تر نسبت به مدیریت مالی نوین به تبیین و توضیح رفتار بازارهای مالی می‌پردازند. از آنجا که نیازهای مصرف‌کننده برای خدمات مالی در جامعه نفوذ می‌کند، آنها نهادها مالی مختلف را به یکدیگر نزدیک‌تر و محصولات مالی گوناگونی را تولید می‌کنند. این تحقیق یک چارچوب مفهومی برای بحث در مورد نگرش مصرف‌کننده به پول، سواد مالی در مورد تصمیمات مالی و رفتار مالی ایجاد می‌کند.

سیاست‌های دولت، اقدامات بازاریابی بانک‌ها، شرکت‌های بیمه و دیگر نهادهای مالی و اقدامات حمایتی مصرف‌کنندگان، همه به پیش فرض‌هایی درباره رفتار مالی مصرف‌کننده بستگی دارد. متأسفانه بسیاری از مصرف‌کنندگان هیچ اطلاعی از بودجه‌بندی، محصولات مالی و برنامه‌ریزی‌های مالی ندارند. بنابراین، مهم است که سازمان‌ها و مقامات بازار بدانند که چرا مصرف‌کنندگان برای بازنشستگی خود هزینه می‌کنند، وام می‌گیرند، بیمه می‌کنند، سرمایه‌گذاری می‌کنند و پس‌انداز می‌کنند - یا چرا این کارها را نمی‌کنند. درک رفتار مالی مصرف‌کننده یک رویکرد اقتصادی و رفتاری سیستمی را برای نحوه اداره امور مالی افراد فراهم می‌کند.

نظریه‌های متعارف دیگری که می‌توانند این موضوع را تبیین کنند براساس این حقیقت، مورد اشاره در تئوری‌های مالی می‌باشد که مهم‌ترین مفاهیم در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاری (در سبد دارایی) بازده و ریسک می‌باشند. میان بازده و ریسک یک رابطه مستقیم برقرار است. بازدهی و ریسک دو عنصر بسیار مهم برای انتخاب دارایی‌ها و سرمایه‌گذاری‌های افراد به‌شمار می‌روند. بیشتر سرمایه‌گذاران تمایل دارند، بازدهی سرمایه‌گذاری بالا و کم‌نوسانی داشته باشند. برای این منظور باید سرمایه‌گذاران سرمایه خود را به ترکیبی از دارایی‌ها و نه یک دارایی اختصاص دهند (مارکویتز،^۱ ۱۹۵۹).

هری مارکویتز (۱۹۵۲) پیشگام نظریه‌های نوین انتخاب سبد دارایی است. روش میانگین-واریانس مارکویتز، معمول‌ترین روش برای حل مشکل انتخاب دارایی‌هاست. اصل تنوع، پایه و اساس این روش بوده و هنوز هم کاربرد گسترده‌ای در مدیریت ریسک دارد. با وجود اینکه نظریات زیادی در مقابل آن وجود دارد، این روش سالیان زیادی است که توسط سرمایه‌گذاران و مجامع علمی پذیرفته شده است. در این روش تنها معیار ارزیابی ریسک، واریانس بازدهی دارایی می‌باشد. مارکویتز در مدل خود با در نظر گرفتن واریانس به‌عنوان معیار ریسک، درحقیقت،

1. Markowitz.

انحرافات مطلوب و نامطلوب را باهم در نظر می‌گرفت. مارکوویتز با انتقاد بسیاری از پژوهشگران به این موضوع آن را به نیمه واریانس تبدیل کرد.

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر شیوه بیان و چگونگی به‌دست آوردن داده‌های مورد نیاز، یک پژوهش توصیفی است؛ زیرا به توصیف ویژگی‌های متغیرها و روابط بین آنها به‌طور طبیعی و بدون دستکاری می‌پردازد. این تحقیق از نظر هدف کاربردی و توسعه‌ای می‌باشد و از نوع توصیفی همبستگی است. از آنجاکه از پرسشنامه برای جمع‌آوری داده‌های تحقیق استفاده می‌شود، از این رو از این نظر این تحقیق یک تحقیق میدانی و روش آن نیز کمی است.

تجزیه و تحلیل اطلاعات به‌عنوان مرحله‌ای علمی از پایه‌های اساسی هر پژوهش علمی به‌شمار می‌رود که به‌وسیله آن تمامی فعالیت‌های پژوهش تا رسیدن به نتیجه، کنترل و هدایت می‌شوند. در این مقاله به تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از پرسش‌نامه با استفاده از جداول فراوانی و نمودارها پرداخته خواهد شد و جهت بررسی روایی تحقیق از نظر خبرگان دانشگاهی و اعضای هیئت علمی گروه مالی دانشگاه تهران و برای پایایی پرسش‌نامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. برای گویه‌های مورد بررسی در این پژوهش مقدار آلفای کرونباخ محاسباتی برابر ۰/۹۲ است که نشان می‌دهد پرسش‌نامه پژوهش از پایایی قابل قبولی برخوردار است.

برای بررسی تأثیر ویژگی‌های اجتماعی، جمعیتی و اقتصادی بر مالکیت دارایی‌های مالی توسط افراد، پیشینه آماری به رگرسیون لجستیک اشاره دارد. تشخیص الگوها و طبقه‌بندی یکی از مهم‌ترین کاربردهای روش‌های آماری در علوم مختلف است. از جمله اهداف عمده مدل‌سازی در علوم آمار، پیش‌بینی براساس شواهد، متغیرها و داده‌های موجود از یک موضوع خاص است. این امر در علوم آماری توسط روش‌هایی مانند رگرسیون، تحلیل ممیزی، سری‌های زمانی، رده‌بندی، رگرسیون درختی و دیگر روش‌ها انجام می‌شود.

در نظر گرفتن یک توزیع پیش فرض مانند توزیع نرمال برای متغیرهای پاسخ، خطی بودن رابطه پیشنهادی، یکسان بودن واریانس خطاها... از جمله محدودیت‌های بعضی روش‌های کلاسیک است که هنگام استفاده علمی از این روش‌ها، اگر داده‌های واقعی شرایط مفروض مدل را نداشته باشند، امکان‌پذیر نبوده یا با خطای قابل توجه همراه است. در بین این روش‌ها رگرسیون لجستیک فرضیات زیادی را الزام ندارد و از جمله روش‌های آماری چندمتغیره‌ای است که می‌تواند برای ارزیابی ارتباط بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته در مدل استفاده شود. رگرسیون لجستیک

زمانی استفاده می‌شود که متغیر وابسته به صورت دوتایی، اسمی یا ترتیبی باشد و برای متغیرهای مستقل هیچ محدودیتی وجود ندارد. در این مطالعه متغیر وابسته برای زمانی که فرد دارایی مورد نظر را دارد عدد ۱ و وقتی ندارد و نگهداری نمی‌کند عدد صفر را به خود می‌گیرد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

همان‌طور که بیان شد برای رسیدن به اهداف پژوهش و پاسخ به سؤالات پژوهش پرسش‌نامه‌ای طراحی و به صورت طبقه‌بندی شده بین ۱۱۰۰ نفر از سرپرستان خانوارهای شهر تهران (از هر منطقه ۵۰ نفر) توزیع شد. در جدول ۱ توزیع مشارکت‌کنندگان در پرسش‌نامه برحسب سن ارائه شده است:

جدول ۱. توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان به پرسش‌نامه برحسب گروه سنی

گروه سنی	فراوانی (نفر)	فراوانی نسبی (درصد)	فراوانی تجمعی (درصد)
کمتر از ۳۰ سال	۱۵۲	۱۳/۸	۱۳/۸
۳۰ تا ۴۰ سال	۳۹۲	۳۵/۶	۴۹/۵
۴۰ تا ۵۰ سال	۲۳۸	۲۱/۶	۷۱/۱
۵۰ تا ۶۰ سال	۲۳۵	۲۱/۴	۹۲/۵
بیشتر ۶۰ سال	۸۳	۷/۵	۱۰۰/۰

منبع: محاسبات پژوهش

از کل ۱۱۰۰ نفری که در پرسش‌نامه مشارکت داشتند، ۱۳/۸ درصد کمتر از ۳۰ سال، ۳۵/۶ درصد بین ۳۰ تا ۴۰ سال، ۲۱/۶ درصد، ۴۰ تا ۵۰ سال، ۲۱/۴ درصد بین ۵۰ تا ۶۰ سال و ۷/۵ درصد بیش از ۶۰ سال سن داشته‌اند. در جدول ۲ توزیع مشارکت‌کنندگان در پرسش‌نامه برحسب جنسیت ارائه شده است:

جدول ۲. توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان به پرسش‌نامه برحسب جنسیت

جنسیت	فراوانی (نفر)	فراوانی نسبی (درصد)	فراوانی تجمعی (درصد)
مردان	۹۰۵	۸۲/۳	۸۲/۳
زنان	۱۹۵	۱۷/۷	۱۰۰

منبع: محاسبات پژوهش

از ۱۱۰۰ نفر نمونه آماری ۱۷/۷ درصد از پاسخ‌گویان به سؤالات را زنان و ۸۲/۳ درصد را مردان تشکیل می‌دهند.

در جدول ۳ توزیع مشارکت‌کنندگان در پرسش‌نامه برحسب وضعیت تأهل ارائه شده است:

جدول ۳. توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان به پرسش‌نامه برحسب وضعیت تأهل

وضعیت تأهل	فراوانی (نفر)	فراوانی نسبی (درصد)	فراوانی تجمعی (درصد)
مجرد	۱۸۰	۱۶/۴	۱۶/۴
متأهل	۸۱۸	۷۴/۴	۹۰/۷
سایر	۱۰۲	۹/۳	۱۰۰/۰

منبع: محاسبات پژوهش

از ۱۱۰۰ سرپرست خانوار مشارکت‌کننده در پرسش‌نامه ۷۴/۴ درصد متأهل؛ ۱۶/۴ درصد مجرد و ۹/۳ درصد در گروه سایر (مطلقه، ...) قرار گرفتند.

جدول ۴. توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان به پرسش‌نامه برحسب تحصیلات

تحصیلات	فراوانی (نفر)	فراوانی نسبی (درصد)	فراوانی تجمعی (درصد)
ابتدایی یا کمتر	۶۲	۵/۶	۵/۶
سیکل	۹۹	۹/۰	۱۴/۶
دیپلم	۳۳۲	۳۰/۲	۴۴/۸
فوق‌دیپلم یا لیسانس	۴۱۰	۳۷/۳	۸۲/۱
فوق‌لیسانس	۱۳۶	۱۲/۴	۹۴/۵
دکتری	۶۱	۵/۵	۱۰۰/۰

منبع: محاسبات پژوهش

از ۱۱۰۰ سرپرست خانوار مشارکت‌کننده در پرسش‌نامه، ۴۴/۸ درصد تحصیلات دیپلم یا کمتر، ۳۷/۳ درصد فوق‌دیپلم یا لیسانس، ۱۲/۴ درصد فوق‌لیسانس و ۵/۵ درصد تحصیلات سطح دکتری داشتند. در جدول ۵ توزیع مشارکت‌کنندگان در پرسش‌نامه برحسب تعداد فرزندان ارائه شده است:

جدول ۵. توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان به پرسش‌نامه برحسب تعداد فرزندان

تعداد فرزندان	فراوانی (نفر)	فراوانی نسبی (درصد)	فراوانی تجمعی (درصد)
بدون فرزند	۳۲۴	۲۹/۵	۲۹/۵
۱ فرزند	۳۲۵	۲۹/۵	۵۹/۰
۲ فرزند	۲۸۸	۲۶/۲	۸۵/۲
۳ فرزند	۱۳۱	۱۱/۲	۹۷/۱
۴ فرزند و بیشتر	۳۲	۲/۹	۱۰۰/۰

منبع: محاسبات پژوهش

از کل ۱۱۰۰ نفری که در پرسش‌نامه مشارکت داشتند، ۲۹/۵ درصد بدون فرزند، ۲۹/۵ درصد یک فرزند، ۲۶/۲ درصد ۲ فرزند، ۱۱/۲ درصد ۳ فرزند و ۲/۹ درصد ۴ فرزند یا بیشتر دارند. در جدول ۶ توزیع مشارکت‌کنندگان در پرسش‌نامه برحسب وضعیت اشتغال ارائه شده است:

جدول ۶. توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان به پرسش‌نامه برحسب تعداد فرزندان

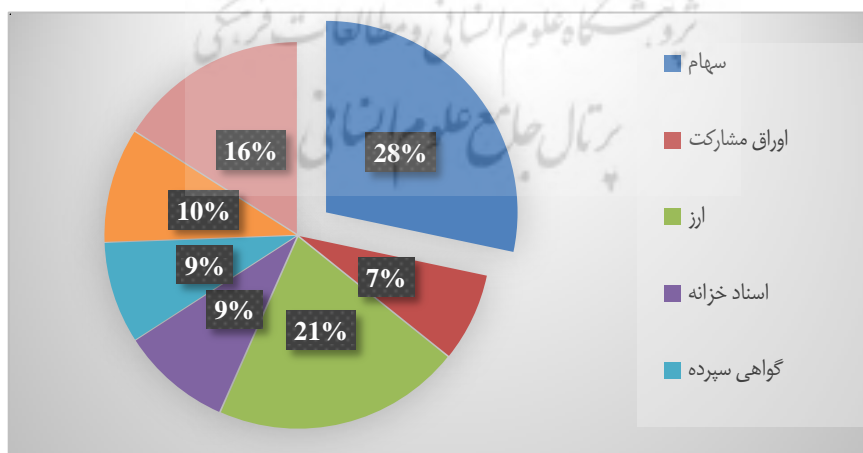
وضعیت اشتغال	فراوانی (نفر)	فراوانی نسبی (درصد)	فراوانی تجمعی (درصد)
شاغل	۸۴۶	۷۶/۹	۷۶/۹
بیکار	۶۲	۵/۶	۸۲/۵
سایر	۱۹۲	۱۷/۵	۱۰۰/۰

منبع: محاسبات پژوهش

از کل ۱۱۰۰ نفری که در پرسش‌نامه مشارکت داشتند، ۷۶/۹ درصد شاغل، ۵/۶ درصد بیکار و ۱۷/۵ درصد در گروه سایر (بازنشسته، ازکارافتاده و...) قرار می‌گیرند.

تحلیل توصیفی نگهداری دارایی مالی در بین گروه‌ها

از ۱۱۰۰ مشارکت‌کننده در پژوهش ۳۴۱ نفر حداقل یکی از اقسام دارایی‌های مالی را نگهداری می‌کنند (۳۱ درصد). ۱۸/۷ درصد از نمونه بیش از یک قلم دارایی را نگهداری می‌کنند. ۲۸/۷ درصد در سهام، ۲۱ درصد در ارز، ۱۶ درصد در دیگر اقسام دارایی‌های مالی، ۱۰ درصد در صندوق سرمایه‌گذاری مشترک، ۹ درصد در گواهی سپرده، ۹ درصد در اسناد خزانه و ۷ درصد در اوراق مشارکت سرمایه‌گذاری کرده‌اند.

منبع: محاسبات پژوهش

در جدول ۷ توزیع نگهداری دارایی مالی توسط مشارکت‌کنندگان در پژوهش برحسب طبقه سنی ارائه شده است:

جدول ۷. توزیع نگهداری دارایی مالی توسط مشارکت‌کنندگان در پژوهش برحسب طبقه سنی

سن	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی
زیر ۴۰ سال	۱۴۴	۲۶/۵
بیشتر از ۴۰ سال	۱۹۷	۳۵/۴

منبع: محاسبات پژوهش

از ۱۱۰۰ فردی که در کل شهر تهران در پژوهش مشارکت کردند ۳۴۱ نفر (حدود ۳۲ درصد) یکی از اقسام دارایی‌های مالی را نگهداری می‌کردند. ۲۶/۵ درصد از افرادی که سنین کمتر از ۴۰ سال داشته یکی از اقسام دارایی‌های مالی را نگهداری می‌کردند؛ درحالی‌که این نسبت برای سنین بیشتر از ۴۰ سال ۳۵/۴ درصد است؛ بنابراین در نمونه پژوهش نگهداری دارایی مالی توسط سنین بالای ۴۰ سال نسبت به سنین کمتر از آن به مراتب بیشتر است.

جدول ۸. توزیع نگهداری دارایی مالی توسط مشارکت‌کنندگان در پژوهش برحسب جنسیت

جنسیت	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی
مردان	۲۹۱	۳۲/۱
زنان	۵۰	۲۵/۶

منبع: محاسبات پژوهش

۳۲/۱ درصد از مردان و ۲۵/۶ درصد از زنان مشارکت‌کننده در پژوهش حداقل یکی از اقسام دارایی‌های مالی را نگهداری می‌کنند؛ بنابراین در نمونه پژوهش نگهداری دارایی مالی توسط مردان نسبت به زنان به مراتب بیشتر است.

جدول ۹. توزیع نگهداری دارایی مالی توسط مشارکت‌کنندگان در پژوهش برحسب تملک مسکن

وضعیت تملک مسکن	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی
مالکان	۲۵۲	۲۵/۵
سایر	۸۹	۲۲/۸

منبع: محاسبات پژوهش

از کل ۱۱۰۰ نفری که در پرسش‌نامه مشارکت کردند ۳۴۱ نفر مالک مسکن بودند که ۳۱ درصد افراد حاضر در پژوهش را تشکیل می‌دهند. ۳۵/۵ درصد از مالکان مسکن و ۲۲/۸ درصد از غیرمالکان مسکن در پژوهش حداقل یکی از اقسام دارایی‌های مالی را نگهداری می‌کنند؛ بنابراین

در نمونه پژوهش نگهداری دارایی مالی توسط افراد مالک مسکن به‌طور نسبی بیشتر از افراد فاقد مسکن بوده است.

جدول ۱۰. توزیع نگهداری دارایی مالی توسط مشارکت‌کنندگان در پژوهش برحسب تملک بیمه

وضعیت تملک بیمه	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی
دارای بیمه	۱۰۳	۳۵/۳
فاقد بیمه	۲۳۸	۲۹/۴

منبع: محاسبات پژوهش

از کل ۱۱۰۰ نفری که در پرسش‌نامه مشارکت کردند ۲۹۲ نفر دارای بیمه عمر بودند که ۲۶/۵ درصد افراد حاضر در پژوهش را تشکیل می‌دهند. ۳۵/۳ درصد از افراد دارای بیمه و ۲۹/۴ درصد از افراد فاقد بیمه در پژوهش حداقل یکی از اقسام دارایی‌های مالی را نگهداری می‌کنند؛ بنابراین در نمونه پژوهش نگهداری دارایی مالی توسط افراد دارای بیمه به‌طور نسبی بیشتر از افراد فاقد بیمه بوده است.

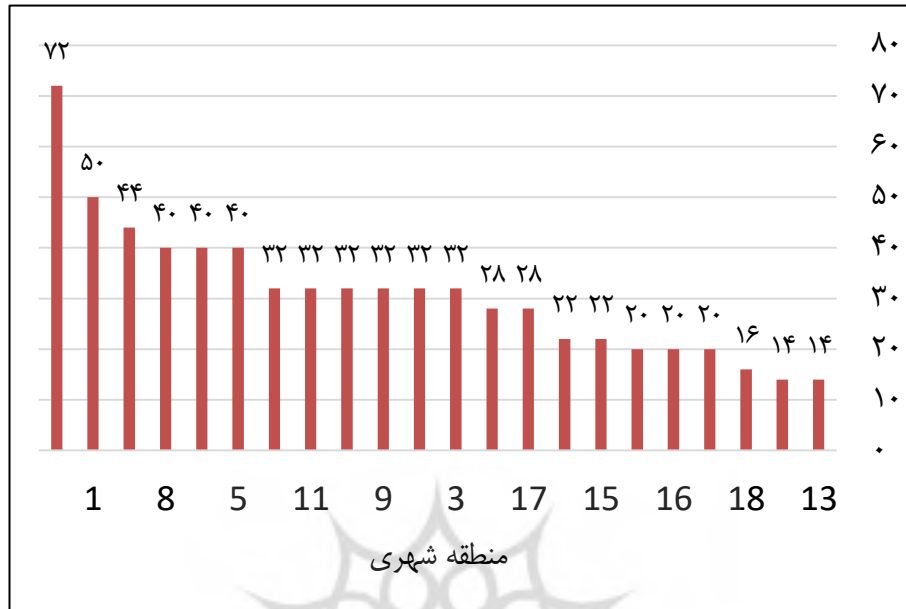
جدول ۱۱. توزیع نگهداری دارایی مالی توسط مشارکت‌کنندگان در پژوهش برحسب گرفتن تسهیلات

وضعیت گرفتن تسهیلات	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی
دریافت‌کنندگان تسهیلات	۱۸۶	۴۳/۴
عدم دریافت تسهیلات	۱۵۵	۲۳/۱

منبع: محاسبات پژوهش

از کل ۱۱۰۰ نفری که در پرسش‌نامه مشارکت کردند ۴۲۸ نفر حداقل یک‌بار تسهیلات دریافت کرده‌اند که ۳۸/۹ درصد افراد حاضر در پژوهش را تشکیل می‌دهند. ۴۳/۴ درصد از دریافت‌کنندگان تسهیلات و ۲۳/۱ درصد از افرادی که تاکنون تسهیلات دریافت نکرده‌اند حداقل یکی از اقسام دارایی‌های مالی را نگهداری می‌کنند؛ بنابراین در نمونه پژوهش نگهداری دارایی مالی توسط دریافت‌کنندگان تسهیلات به‌طور نسبی بیشتر بوده است.

در نمودار ۲ توزیع نگهداری دارایی‌های مالی توسط مشارکت‌کنندگان در پژوهش برحسب منطقه شهری ارائه شده است. همان‌طور که در نمودار مشاهده می‌شود ۷۲ درصد از مشارکت‌کنندگان در پژوهش که در منطقه ۲ سکونت دارند حداقل یکی از اقلام دارایی‌های مالی را نگهداری می‌کنند. این شاخص در منطقه ۱ معادل ۵۰ درصد است. کمترین میزان این شاخص نیز در منطقه ۱۳ است؛ به‌طوری‌که برحسب اطلاعات حاصل از نمونه حدود ۱۴ درصد از ساکنان این منطقه در دارایی‌های مالی سرمایه‌گذاری کرده‌اند.

نمودار ۲. توزیع نگرنداری مالی توسط مشارکت کنندگان در پژوهش برحسب منطقه (درصد)

منبع: محاسبات پژوهش

بررسی وجود تفاوت معنادار بین گروه‌های مختلف در نگرنداری مالی
 آیا براساس اطلاعات حاصل از پرسش‌نامه در میزان نگرنداری مالی بین زنان و مردان اختلاف معناداری وجود دارد؟ برای پاسخ به این سؤال از آزمون T استفاده می‌شود. نتایج حاصل از اجرای این آزمون در جدول ۱۲ ارائه شده است.

جدول ۱۲. بررسی وجود تفاوت معنادار در نگرنداری مالی توسط زنان و مردان

گروه	تعداد مشاهدات	میانگین	انحراف معیار	تفاوت	آماره T	سطح معناداری
زنان	۱۹۵	۰٫۲۵۱	۰٫۴۳۵	-۰٫۰۷۱	-۲٫۰۵۰	۰٫۰۴۱
مردان	۹۰۵	۰٫۳۲۲	۰٫۱۵۵			

منبع: محاسبات پژوهش

همان‌طورکه در جدول ۱۲ مشاهده می‌شود به‌طور متوسط حدود ۲۵ درصد از زنان و ۳۲ درصد مردان در نمونه پژوهش در دارایی‌های سرمایه‌گذاری کرده‌اند؛ درواقع زنان حدود ۷ واحد

درصد کمتر در دارایی‌های مالی سرمایه‌گذاری داشته‌اند و در سطح اطمینان ۹۵ درصد این تفاوت از نظر آماری نیز معنادار است.

آیا براساس اطلاعات حاصل از پرسش‌نامه در میزان نگهداری دارایی مالی بین مناطق شهری تهران اختلاف معناداری وجود دارد؟ برای پاسخگویی به این سؤال مناطق تهران به دو گروه تقسیم شده است: مناطق ۱-۶ که از نظر وضعیت رفاهی نسبت به دیگر مناطق تهران در وضعیت بهتری هستند در گروه اول و دیگر مناطق در گروه دوم قرار گرفته و سپس با استفاده از آزمون T این دو گروه براساس میزان نگهداری دارایی مالی با یکدیگر مقایسه می‌شوند. نتایج اجرای این آزمون در جدول ۱۳ ارائه شده است.

جدول ۱۳. بررسی وجود تفاوت معنادار در نگهداری دارایی مالی در مناطق با رفاه بیشتر و دیگر مناطق تهران

گروه	تعداد مشاهدات	میانگین	انحراف معیار	تفاوت	آماره T	سطح معناداری
منطقه ۱-۶	۳۰۰	۰/۴۶۳	۰/۴۹۹	-۰/۲۱	-۶/۸۷۰	۰/۰۰۰
سایر مناطق	۸۰۰	۰/۲۵۲	۰/۴۳۵			

منبع: محاسبات پژوهش

همان‌طورکه در جدول ۱۳ مشاهده می‌شود به‌طور متوسط حدود ۴۶ درصد از سرپرستان خانوار در مناطق ۱-۶ شهرداری تهران در نمونه پژوهش در دارایی‌های مالی سرمایه‌گذاری کرده‌اند. این درحالی است که در دیگر مناطق تهران این شاخص حدود ۲۵ درصد است. درواقع، دیگر مناطق تهران نسبت به متوسط مناطق ۱-۶ حدود ۲۱ واحد درصد کمتر در دارایی‌های مالی سرمایه‌گذاری داشته‌اند و در سطح اطمینان ۹۵ درصد این تفاوت از نظر آماری نیز معنادار است؛ بنابراین محل زندگی افراد می‌تواند به‌عنوان یک عامل مهم در تبیین رفتار سرمایه‌گذاری در نظر گرفته شود. آیا براساس اطلاعات پرسش‌نامه تحصیلات در میزان نگهداری دارایی مالی اثر دارد؟ برای پاسخ به این سؤال متغیر تحصیلات به دو طبقه (تحصیلات زیردیپلم و دیپلم) تقسیم شده است و سپس با استفاده از آزمون T این دو گروه براساس میزان نگهداری دارایی مالی با یکدیگر مقایسه می‌شوند. نتایج اجرای این آزمون در جدول ۱۴ ارائه شده است.

جدول ۱۴. بررسی وجود تفاوت معنادار در نگهداری دارایی مالی برحسب تحصیلات

گروه	تعداد مشاهدات	میانگین	انحراف معیار	تفاوت	آماره T	سطح معناداری
زیر دیپلم	۱۶۱	۰/۲۴۲	۰/۴۳۰	۰/۰۷۹	۲/۰۱۴	۰/۰۴۴
بیش از دیپلم	۹۳۹	۰/۳۲۲	۰/۴۶۷			

منبع: محاسبات پژوهش

همان‌طور که در جدول ۱۴ مشاهده می‌شود به‌طور متوسط حدود ۲۴ درصد از سرپرستان خانوار با تحصیلات زیر دیپلم در نمونه پژوهش در دارایی‌های مالی سرمایه‌گذاری کرده‌اند؛ این در حالی است که سرپرستان خانوار با تحصیلات دیپلم و بیشتر حدود ۳۲ درصد در دارایی‌های مالی سرمایه‌گذاری کرده‌اند. در واقع، سرپرستان خانوار با تحصیلات زیر دیپلم نسبت به بالای دیپلم به‌طور متوسط حدود ۷/۹ واحد درصد کمتر در دارایی‌های مالی سرمایه‌گذاری داشته‌اند و در سطح اطمینان ۹۵ درصد این تفاوت از نظر آماری نیز معنادار است. بنابراین، تحصیلات افراد می‌تواند به‌عنوان یک عامل مهم در تبیین رفتار سرمایه‌گذاری در نظر گرفته شود.

آیا براساس اطلاعات پرسش‌نامه وضعیت اشتغال در میزان نگهداری دارایی مالی اثر دارد؟ برای پاسخ به این سؤال متغیر وضعیت اشتغال به دو طبقه (شاغلان و دیگر) تقسیم شده است و سپس با استفاده از آزمون T این دو گروه براساس میزان نگهداری دارایی مالی با یکدیگر مقایسه می‌شوند. نتایج اجرای این آزمون در جدول ۱۵ ارائه شده است.

جدول ۱۵. بررسی وجود تفاوت معنادار در نگهداری دارایی مالی برحسب وضعیت اشتغال

گروه	تعداد مشاهدات	میانگین	انحراف معیار	تفاوت	آماره T	سطح معناداری
شاغلان	۹۷۰	۰/۳۱۲	۰/۴۶۴	-۰/۰۲	-۰/۴۶۴	۰/۶۴۳
سایر	۱۳۰	۰/۲۹۲	۰/۴۵۶			

منبع: محاسبات پژوهش

همان‌طور که در جدول ۱۵ مشاهده می‌شود به‌طور متوسط حدود ۳۱ درصد از سرپرستان خانوار شاغل در نمونه پژوهش در دارایی‌های مالی سرمایه‌گذاری کرده‌اند. این در حالی است که دیگر سرپرستان خانوار حدود ۲۹ درصد در دارایی‌های مالی سرمایه‌گذاری کرده‌اند. در واقع، سرپرستان خانوار شاغل نسبت به دیگر وضعیت‌های شغلی (بیکار، غیرفعال و...) به‌طور متوسط حدود ۲ واحد درصد بیشتر در دارایی‌های مالی سرمایه‌گذاری داشته‌اند؛ با وجود این، در سطح اطمینان ۹۵ درصد این تفاوت از نظر آماری معنادار نیست.

آیا براساس اطلاعات پرسش‌نامه وضعیت تأهل در میزان نگهداری دارایی مالی اثر دارد؟ برای پاسخ به این سؤال متغیر وضعیت تأهل به دو طبقه (متأهل و سایر) تقسیم شده است و سپس با استفاده از آزمون T این دو گروه براساس میزان نگهداری دارایی مالی با یکدیگر مقایسه می‌شوند. نتایج اجرای این آزمون در جدول ۱۶ ارائه شده است.

جدول ۱۶. بررسی وجود تفاوت معنادار در نگهداری دارایی مالی برحسب وضعیت تأهل

گروه	تعداد مشاهدات	میانگین	انحراف معیار	تفاوت	آماره T	سطح معناداری
متأهل	۸۱۸	۰/۳۱۶	۰/۴۶۵	-۰/۰۲۶	-۰/۸۰۸	۰/۴۱۹
سایر	۲۸۲	۰/۲۹۱	۰/۴۵۵			

منبع: محاسبات پژوهش

همان‌طور که در جدول ۱۶ مشاهده می‌شود به‌طور متوسط حدود ۳۲ درصد از سرپرستان خانوار متأهل در نمونه پژوهش در دارایی‌های مالی سرمایه‌گذاری کرده‌اند. این درحالی است که دیگر سرپرستان خانوار حدود ۲۹ درصد در دارایی‌های مالی سرمایه‌گذاری کرده‌اند. در واقع، سرپرستان خانوار متأهل نسبت به دیگر وضعیت‌های تأهل (مجرد، مطلقه و...) به‌طور متوسط حدود ۳ واحد درصد بیشتر در دارایی‌های مالی سرمایه‌گذاری داشته‌اند؛ با وجود این، در سطح اطمینان ۹۵ درصد این تفاوت از نظر آماری معنادار نیست.

آیا براساس اطلاعات پرسش‌نامه سن در میزان نگهداری دارایی مالی اثر دارد؟ برای پاسخ به این سؤال متغیر سن به دو طبقه (زیر ۴۰ و بالای ۴۰ سال) تقسیم شده است و سپس با استفاده از آزمون T این دو گروه براساس میزان نگهداری دارایی مالی با یکدیگر مقایسه می‌شوند. نتایج اجرای این آزمون در جدول ۱۷ ارائه شده است.

جدول ۱۷. بررسی وجود تفاوت معنادار در نگهداری دارایی مالی برحسب گروه سنی

گروه	تعداد مشاهدات	میانگین	انحراف معیار	تفاوت	آماره T	سطح معناداری
زیر ۴۰ سال	۵۴۴	۰/۲۶۵	۰/۴۴۱	-۰/۰۹۰	-۳/۲۵۵	۰/۰۰۱
بالای ۴۰ سال	۵۵۶	۰/۳۵۴	۰/۴۷۹			

منبع: محاسبات پژوهش

همان‌طور که در جدول ۱۷ مشاهده می‌شود به‌طور متوسط حدود ۲۶ درصد از سرپرستان خانوار زیر ۴۰ سال در نمونه پژوهش در دارایی‌های مالی سرمایه‌گذاری کرده‌اند. این درحالی است که دیگر سرپرستان خانوار حدود ۳۵ درصد در دارایی‌های مالی سرمایه‌گذاری کرده‌اند. در واقع، سرپرستان خانوار بالای ۴۰ سال نسبت به زیر ۴۰ سال به‌طور متوسط حدود ۹ واحد درصد بیشتر در دارایی‌های مالی سرمایه‌گذاری داشته‌اند و این تفاوت از نظر آماری معنادار است. بنابراین سن افراد می‌تواند به‌عنوان یک متغیر اثرگذار در توضیح رفتار سرمایه‌گذاری مدنظر قرار گیرد.

برآورد الگوی پژوهش

از آنجاکه متغیر وابسته پژوهش نگهداری دارایی مالی است و این متغیر تنها مقادیر صفر و یک می‌گیرد، برای برآورد مدل پژوهش باید از الگوهای لجیت استفاده کرد. در الگوی لجیت فرض می‌شود متغیر وابسته دارای توزیع لجستیک است. مدل پژوهش به صورت رابطه (۱) است:

$$Financial_i = \alpha + \beta_1 Gender_i + \beta_2 Low_diplom_i + \beta_3 Married_i + \beta_4 Age_i + \beta_5 Employed_i + \beta_6 No_child_i + \beta_7 Region_i + \beta_8 insurance_i + \beta_9 house_i + \beta_{10} loan_i \quad (4-1)$$

که متغیرهای مدل در جدول ۱۸ معرفی شده‌اند:

جدول ۱۸. معرفی متغیرهای مدل پژوهش

نوع	نماد	توضیحات
وابسته	Financial	یک متغیر مجازی است و اگر فرد در یکی از اقلام دارایی‌های مالی سرمایه‌گذاری کرده باشد، مقدار یک و در غیر این صورت مقدار صفر می‌گیرد.
مستقل	Gender	یک متغیر مجازی است و برای مردان مقدار یک و برای زنان مقدار صفر می‌گیرد.
	Low_diplom	یک متغیر مجازی است و برای تحصیلات زیردیپلم مقدار یک و برای دیگر گروه‌های تحصیلی مقدار صفر می‌گیرد.
	Married	یک متغیر مجازی است و برای متأهلین مقدار یک و برای دیگر گروه‌های تأهل مقدار صفر می‌گیرد.
	Age	یک متغیر مجازی است و برای سرپرستان خانوار با سن بیشتر از ۴۰ سال مقدار یک و برای دیگر گروه‌های سنی مقدار صفر می‌گیرد.
	Employed	یک متغیر مجازی است و برای سرپرستان شاغل مقدار یک و برای دیگر گروه‌های شغلی مقدار صفر می‌گیرد.
	No_child	یک متغیر مجازی است و برای سرپرستان فاقد فرزند مقدار یک و در غیر این صورت مقدار صفر می‌گیرد.
	Region	یک متغیر مجازی است و برای مناطق ۱-۶ شهر تهران یک و برای دیگر مناطق مقدار صفر می‌گیرد.
	insurance	چنانچه سرپرست خانوار بیمه عمر داشته باشد یک و در غیر این صورت صفر می‌گیرد.
	Home	چنانچه سرپرست خانوار مالک مسکن باشد یک و در غیر این صورت صفر می‌گیرد.
	loan	چنانچه سرپرست خانوار تاکنون تسهیلات بانکی گرفتن کرده باشد مقدار یک و در غیر این صورت صفر می‌گیرد.

نتایج برآورد مدل پژوهش به روش لجیت در جدول ۱۹ ارائه شده است. همان‌طورکه در جدول ۱۹ مشاهده می‌شود در سطح اطمینان ۹۵ درصد به جز متغیرهای وضعیت تأهل، اشتغال و بیمه عمر دیگر متغیرهای مدل اثر معناداری بر احتمال سرمایه‌گذاری در دارایی‌های مالی دارند.

جدول ۱۹. نتایج برآورد مدل لجیت

سطح معناداری	آماره Z	انحراف معیار	ضریب	نماد
۰/۰۰۰	-۸/۰۴	۰/۳۰۴	-۲/۴۴۶	عرض از مبدا
۰/۰۳۷	۲/۰۹	۰/۲۰۲	۰/۴۲۱	Gender
۰/۰۰۰	-۳/۶۰	۰/۲۱۷	-۰/۷۸۲	Low_diplom
۰/۰۶۹۷	۰/۳۹	۰/۱۹۲	۰/۰۷۵	Married
۰/۰۰۰	۳/۵۸	۰/۱۵۷	۰/۵۶۵	Age
۰/۴۷۸	-۰/۷۱	۰/۲۴۰	-۰/۱۷۰	Employed
۰/۰۱۰	۲/۵۷	۰/۱۸۵	۰/۴۷۶	No _ child
۰/۰۰۰	۶/۸۳	۰/۱۴۹	۱/۰۱۹	Region
۰/۵۹۰	-۰/۵۴	۰/۱۷۲	-۰/۰۹۲	insurance
۰/۰۰۰	۳/۵۵	۰/۱۵۸	۰/۵۶۲	Home
۰/۰۰۰	۶/۱۶	۰/۱۵۴	۰/۹۴۷	loan

منبع: محاسبات پژوهش

به منظور اطمینان از خوبی برازش مدل پژوهش از آزمون هاسمر-لم شو استفاده شده است. مقدار آماره آزمون هاسمر-لم شو برآوردی برابر ۶۸/۵۸ و سطح معناداری آن برابر ۰/۰۰۰ است که نشان می‌دهد مدل برآوردی در تبیین رفتار سرمایه‌گذاری افراد کارایی مطلوبی دارد. باید به این نکته توجه کرد که ضرایب رگرسیونی ارائه شده در جدول ۱۹ به طور مستقیم قابل تفسیر نیستند و برای تفسیر ضرایب باید اثرات نهایی را برآورد کرد. نتایج برآورد اثرات نهایی برای مدل لجیت در جدول ۲۰ ارائه شده است.

جدول ۲۰. برآورد اثرات نهایی متغیرها در مدل لجیت

سطح معناداری	آماره Z	انحراف معیار	ضریب	نماد
۰/۰۳۷	۲/۲۴	۰/۰۳۶	۰/۰۸۱	Gender
۰/۰۰۰	-۴/۲۲	۰/۰۲۳	-۰/۱۴۱	Low_diplom
۰/۰۶۹۵	۰/۳۹	۰/۰۳۹	۰/۰۱۵	Married
۰/۰۰۰	۳/۶۲	۰/۰۳۲	۰/۱۱۶	Age
۰/۴۸۹	-۰/۰۶۹	۰/۰۵۲	-۰/۰۳۶	Employed
۰/۰۱۲	۲/۵۰	۰/۰۴۱	۰/۱۰۲	No _ child
۰/۰۰۰	۶/۶۳	۰/۰۳۴	۰/۲۲۵	Region
۰/۵۹۰	-۰/۵۴	۰/۰۳۵	-۰/۰۱۹	insurance
۰/۰۰۰	۳/۷۳	۰/۰۲۹	۰/۱۱۱	Home
۰/۰۰۰	۶/۱۱	۰/۰۳۳	۰/۲۰۱	loan

منبع: محاسبات پژوهش

براساس نتایج جدول ۲۰ در سطح اطمینان ۹۵ درصد متغیر Region بیشترین اثر مثبت را بر احتمال سرمایه‌گذاری در دارایی‌های مالی داشته است. به عبارت دقیق‌تر در مناطق ۱-۶ شهرداری تهران که نسبت به دیگر مناطق رفاه نسبی بالاتری دارند نسبت به دیگر مناطق شهرداری تهران احتمال سرمایه‌گذاری در دارایی‌های مالی حدود ۰/۲۲ واحد بیشتر است.

در سطح اطمینان ۹۵ درصد متغیر loan اثر مثبتی بر احتمال سرمایه‌گذاری در دارایی‌های مالی داشته است. به عبارت دقیق‌تر، در نمونه پژوهش، خانوارهایی که پیشینه گرفتن تسهیلات را دارند نسبت به دیگر خانوارها با احتمال بیشتری (معادل ۰/۲ واحد) در دارایی‌های مالی سرمایه‌گذاری می‌کنند.

در سطح اطمینان ۹۵ درصد متغیر Age اثر مثبتی بر احتمال سرمایه‌گذاری در دارایی‌های مالی داشته است. به عبارت دقیق‌تر، در نمونه پژوهش، خانوارهایی که سن سرپرست خانوار بیش از ۴۰ سال است نسبت به دیگر خانوارها با احتمال بیشتری (معادل ۰/۱۱۶ واحد) در دارایی‌های مالی سرمایه‌گذاری می‌کنند.

همچنین، در سطح اطمینان ۹۵ درصد متغیر Home اثر مثبتی بر احتمال سرمایه‌گذاری در دارایی‌های مالی داشته است. به عبارت دقیق‌تر، در نمونه پژوهش، مالکان مسکن نسبت به دیگر خانوارها با احتمال بیشتری (معادل ۰/۱۱۱ واحد) در دارایی‌های مالی سرمایه‌گذاری می‌کنند.

در سطح اطمینان ۹۵ درصد متغیر No-child اثر مثبتی بر احتمال سرمایه‌گذاری در دارایی‌های مالی داشته است. به عبارت دقیق‌تر، در نمونه پژوهش، خانوارهای فاقد فرزند نسبت به دیگر خانوارها با احتمال بیشتری (معادل ۰/۱۰۲ واحد) در دارایی‌های مالی سرمایه‌گذاری می‌کنند.

در سطح اطمینان ۹۵ درصد متغیر Gender اثر مثبتی بر احتمال سرمایه‌گذاری در دارایی‌های مالی داشته است. به عبارت دقیق‌تر، در نمونه پژوهش، مردان سرپرست خانوار نسبت به زنان با احتمال بیشتری (معادل ۰/۰۸۱ واحد) در دارایی‌های مالی سرمایه‌گذاری می‌کنند.

در سطح اطمینان ۹۵ درصد متغیر Low-diplom اثر منفی بر احتمال سرمایه‌گذاری در دارایی‌های مالی داشته است. به عبارت دقیق‌تر، در نمونه پژوهش، سرپرست خانواری که تحصیلات زیردیپلم دارد نسبت به سرپرستانی که تحصیلات بالاتر دارند با احتمال کمتری (معادل ۰/۱۴۱ واحد) در دارایی‌های مالی سرمایه‌گذاری می‌کنند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

این مقاله به توزیع سرمایه‌گذاری‌های مالی خانوارها در ایران می‌پردازد. این تجزیه و تحلیل براساس نظرسنجی پرسش‌نامه‌ای از خانوارهای شهر تهران در مورد درآمد و ثروت خانوارها انجام شده است. این تحقیق به تحلیل تأثیر متغیرهای درآمدی و اجتماعی-جمعیتی بر روی احتمال مالکیت برخی از دارایی‌های مالی در سال ۱۴۰۱ می‌پردازد. نتایج تجربی نشان می‌دهد که ویژگی‌های خانوار مهم‌ترین عامل برای توضیح تفاوت در رفتار مالی آنها می‌باشد.

براساس نتایج تحقیق، در سطح اطمینان ۹۵ درصد متغیر منطقه زندگی بیشترین اثر مثبت را بر احتمال سرمایه‌گذاری در دارایی‌های مالی داشته است. افزون‌براین، متغیرهای پیشینه‌گرفتن وام از بانک، سن، مالکیت مسکن، نداشتن فرزند در خانواده، جنسیت و سطح تحصیلات پایین‌تر اثر مثبتی بر احتمال سرمایه‌گذاری در دارایی‌های مالی توسط خانوارها در نمونه مورد مطالعه دارد.

نقش آموزش و تحصیلات اهمیت هزینه‌های اطلاعاتی را برای تصمیم‌گیری‌های مالی یادآوری می‌کند. ویژگی‌های رفتار خانوارها در داشتن دارایی‌های مالی می‌تواند به مشاوران مالی کمک کند تا آنها مشتریان خود را در ارائه خدمات مشاوره و برنامه‌ریزی مالی خانواده، بهتر درک کنند.

منابع

۱. سعیدی، علی و سیدمحمدجواد فرهانیان (۱۳۹۰)، «رفتار توده‌وار سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار تهران»، نشریه بورس اوراق بهادار، دوره ۴، ش ۱۶، ص ۱۷۵-۱۹۸.
2. Angerer X and Lam. (2009), "Income Risk and Portfolio Choice: An Empirical Study [J]", *The Journal of Finance*, vol, 64(2), pages 1037-1055.
3. Baptista A. M., (2008), "Optimal Delegated Portfolio Management with Background Risk [M]", *Journal of Banking & Finance*, vo. 32(6), pages 977-985.
4. Barber BM, Odean T. (2001), "Boys will be boys: Gender, overconfidence, and common stock Investment[J]", *Quarterly Journal of Economics*, 116(1), 261-292.
5. Calvet L. E., Campbell J. Y, Sodini, p. (2007), " Down or out: assessing the welfare costs of household investment mistakes", *Journal of Political Economy* 115(5), 707-747.
6. Campbell J Y, (2006), "Household Finance [J]", *The Journal of Finance*, 61(4), 1553-1604.
7. Chen Xuebin, Fu Dongsheng, Ge Chengjie (2006), "Dynamic optimization simulation of investment behavior of individual life cycle consumption in China [J]", *Financial Research*, 02: 21-35.
8. Chen Ying, Wu Zhiwei, Gu Peng. (2014), "The Impact of Family Life Cycle and Background Risk on Family Asset Allocation[J]", *Journal of Social Sciences of Jilin University*, (5):10.
9. Edwards R D. (2008), "Health Risk and Portfolio Choice [J]", *Journal of Business & Economic Statistics*, 26(4): 472- 485.
10. Guiso L, Jappelli T, Haliassos, M. (2000), "Household portfolios: An international comparison[J]", Available at SSRN 245805.
11. Halitass M, Bertaut C. C., (1995), "Why do so few hold stocks? [J]", *the economic Journal*, 1110-1129.
12. Heaton J, Lucas D. (1997), "Market frictions, savings behavior, and portfolio choice [J]", *Macroeconomic Dynamics*, 1(01): 76-101.
13. Krämer, W. Kahneman, D. (2011), "Thinking, Fast and Slow", *Stat Papers* 55, 915 (2014). <https://doi.org/10.1007/s00362-013-0533-y>.

14. Liu Jinjun. (2015), "Heterogeneity of Urban Households in China and Risky Financial Assets Investment [J]", *Economic Issues*, (3): 51–55.
15. Mankiw N G, Zeldes S P. (1991), "The consumption of stockholders and nonstock holders [J]", *Journal of Financial Economics*, 29(1): 97–112.
16. Shi Daimin, Song Yan, (2006), "An Empirical Study on the Choice of Financial Assets of Residents' Households[J]", *Statistical Research*, (10): 43–49.
17. Waite L, Gallagher M. (2002), *The case for marriage: Why married people are happier, healthier and better off financially[M]*, Broadway Books.
18. Widhar Pahlevi, R., Irma Oktaviani, I (2018), "Determinants of Individual Investor Behaviour in Stock Investment Decisions", *AFRE Accounting and Financial Review*, 1(2): 53–61.
19. Xiao, J.J. (2008), *Applying Behavior Theories to Financial Behavior*. In: Xiao, J.J. (eds) *Handbook of Consumer Finance Research*, Springer, New York, NY.
20. Yu Rong. (2006), *Research on family financial asset selection behavior in China [D]*, Jinan University.
21. Zou Hong, Yu Kaizhi (2009), "Analysis of the Characteristics of Financial Assets Selection of Urban Households in China, Based on the Adjustment of Family in 6 Cities Check data [J]", *Industrial Technology and Economy*, 05: 19– 22.